

PEDOFILIYA JINOYATINING PROFILAKTIKASIDA JAHON TAJRIBASI.

Shokirov Farruxbek Odiljon o'g'li

*Sirdaryo viloyati Qo'riqlash boshqarmasi Yangiyer shaharlararo
qo'riqlash bo'limi texnik qo'riqlash markazi boshlig'i, leytenant*

So'nggi oylarda biz faqatgina Rossiyada o'ndan ortiq bolalar jinoyatchilar qurboniga aylanishganini bilib oldik. Ko'pchilikning fikri shartsizdir: pedofillar - bu yirtqich hayvonlar, yumshoqlikka loyiq emas. Bizning his-tuyg'ularimiz g'azab, g'azab, qo'rquv va kuchsizlik aralashmasidir. Bu odamlarning aksariyati davolanishi mumkin va kerak bo'lgan bemorlar ekanligiga ishonish biz uchun qiyin. "Pedofiliya - bu jinsiy buzuvchilik, 13 yoshgacha bo'lgan bolalar bilan doimiy erotik xayol va harakatlarda o'zini namoyon qiladigan kasallik", deydi shifokor, sud-psixiatr Inna Ushakova. - Bolaga qarshi jinsiy harakatlar (va qizlar ham, o'g'il bolalar ham pedofillarning qurboniga aylanishi mumkin) asosan jinsiy a'zolari silash yoki og'iz orqali jinsiy aloqada bo'lishdir.

Bolada qin bilan yoki anal bilan aloqada bo'lish, shu jumladan zo'ravonlik qo'llanilishi kamdan kam uchraydi, faqat pedofiliya jiddiy ruhiy buzilishlar: shizofreniya, epilepsiya, senil demansi bilan og'irlashadigan holatlar bundan mustasno. "Bu isbotlangan haqiqat: nafaqat ruhiy kasal odamlar chaqaloq vujudidan jinsiy qo'zg'alishni boshdan kechirish. Ota-onalar bayrami munosabati bilan qizlarini kiyintirishganda, har doim amakisi, amakivachchasi bor: u: "Voyaga etganida, u yurakni xafa qiladi!" "Ushbu misol erkakning arxaiik miyasi qizdagi ayolni" ko'rishi "mumkinligi haqidagi misoldir", deydi frantsiyalik psixiatr Roland Kutansau. - Bolalar tomonidan o'g'irilishga qodir odamlar siz tasavvur qilganingizdan ham ko'p. Ammo bu degani, bola haqida jinsiy xayollarga ega bo'lgan har bir kattalar darhol ularni amalga oshirishni xohlashadi.

Xavf fantaziyalarda emas, balki psixikaning etukligidadir. Ba'zi pedofillar hech qachon hujum qilmaydi, chunki ular bunga imkon bermaydigan etarlicha rivojlangan aqliy tashkilotga ega. Bu erda heteroseksual erkak bilan parallellikni o'rnatish o'rinni: agar u ayol haqida xayol qilsa, bu darhol unga hujum qilishini anglatmaydi.

Pedofillar tomonidan bolalarga nisbatan jinsiy harakatlarning turlari:

Ko'rgazmachilik (pedofil tomonidan bolaga jinsiy a'zolar ta'siridan kelib chiqadigan kuchli jinsiy qo'zg'alish. Bu tez-tez uchraydigan parafiliya).

Voyeurizm (Pedofil bolani yalang'och yoki echintirganda, uning roziligisiz yoki bilmagan holda kuzatayotganda kuchli jinsiy qo'zg'alishni topadi. Bu vaqtda onanizm ham berilishi mumkin).

Yalang'ochlash.

Frotteruizm (pedofil jinsiy a'zolarini bolaga tegizish yoki ishqalashda jinsiy zavq oladi).

Pedofillar, jinsiy zo'ravonlik yoki kattalar jabrdiydalarini jinoyatchilaridan farqli o'laroq, ular kuch ishlatmaydi. Pedofillar bir qator strategiyalarga amal qilishadi ruhiy manipulyatsiyalar bolaga nisbatan, shu bilan jinsiy aloqada bo'lishiga erishish. Ushbu strategiyalar o'ziga jalb qilish orqali namoyon bo'lishi mumkin: xushyoqish, narsalarni sotib olish yoki berish, haddan tashqari qiziqish yoki bolalarcha xatti-harakatlarni namoyish etish.

Ularning aksariyati bu harakatlarni bolalarga tarbiyaviy yoki zavq bag'ishlovchi ahamiyat berish bilan oqlaydi, ya'ni bolaga bu o'rganish yoki zavq o'z manfaati uchun zarurligini ta'kidlaydilar. Bu pedofillarning manipulyatsion xususiyatini ta'kidlaydi.

Garchi har bir pedofil o'zining afzalliklariga ega bolalarning xususiyatlari (yoshi, jinsi), uning kursi boshlangandan surunkali; Ushbu boshlanish odatda pedofilning balog'at yoshida va o'spirinligida bo'ladi (garchi ba'zilar buni kattalar davrida ko'proq rivojlantirishi mumkin). Vaskes (2005), o'spirinlar tobora ko'proq voyaga etmagan bolalarning tajovuzkorlari ekanligini tasdiqlamoqda.

Pedofilning yana bir o'ziga xos xususiyati unga tegishli kognitiv buzilishlar yoki noto'g'ri fikrlarga bag'ishlangan ularning xatti-harakatlarini oqlash burilgan. Buzilishning surunkali holati, kognitiv buzilishlar va bola va pedofil o'rtasida o'rnatiladigan shaxslararo munosabatlar (manipulyativ va buzg'unchi; natijada qarshilik ko'rsatmaslik) odatda voyaga etmaganga nisbatan jinsiy zo'ravonlik, makkor va ilg'or.

Progressiv deganda, afsuski, bunday suiiste'mol vaqt o'tishi bilan davom etayotgani va voqealar zo'ravonligini borgan sari oshirayotgani nazarda tutilmoqda. Voyaga etganlarga nisbatan jinsiy tajovuzda nima sodir bo'lishi mumkinligidan farqli o'laroq, bu erda odatda o'z vaqtida, vaqt cheklangan va begona odamlar o'rtasida sodir bo'ladi. Pedofil odatda kichik qurbonini biladi va bu munosabatni suiiste'mol qiladi (noma'lum voyaga etmaganlarni haqorat qilish hollari kam).

Dunyo tajribasida qo'shni davlatlarda va rivojlangan mamlakatlar qonunlarida pedofillarni ayovsiz jazolash yo'lga qo'yilgan. Masalan, Qozog'istonda 2016 yilda imzolangan "Bolalar huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi qonunga ko'ra, qo'shni davlatda pedofillarga nisbatan kimyoviy kastratsiya shaklida keskin jazo chorasi qo'llashga ruxsat berilgan. Bu jinoyatni sodir etganlar Qozog'iston Jinoyat kodeksining 50-moddasiga binoan umrbod ozodlikdan mahrum qilinishi belgilangan.

Ukrainada esa bunday jinoyat uchun 7 yildan 15 yilgacha (amnistiya) qamoq jazosi beriladi. Pedofillarning ochiq reyestri yuritiladi va majburiy kimyoviy kastratsiya qilinadi. Voyaga yetmaganlarga nisbatan jinsiy zo'ravonlik qilganlar ustidan umrbod ma'muriy nazorat o'rnatilgan. O'zimizda ham Pedofiliya bo'yicha ko'plab ayanchli holatlarni eslar ekanmiz, balki Qonunchiligimizda jazo normalariga ba'zi qat'iy o'zgartirishlar kiritishga ehtiyoj sezamiz.

Pedofiliya jinoyatining oldini olish uchun butun dunyo bo'ylab turli strategiyalar qo'llaniladi. Bularga quyidagilar kiradi:

1. Ta'lim: Pedofiliya haqida jamoatchilikni xabardor qilish va pedofillik xatti-harakatlarini tan olish va oldini olish uchun erta ogohlantirish belgilarini o'rganish muhimdir. Ota-onalar, o'qituvchilar va boshqa kattalar uchun bolalarni himoya qilish bo'yicha o'quv dasturlari tashkil etilishi kerak.

2. Huquqiy me'yorlar: Pedofil jinoyatlariga nisbatan qattiqroq jazo belgilovchi qonunlarni yaratish muhim. Qonunlar qat'iy bajarilishi va pedofillik jinoyatlariga qarshi sud jarayonlari tezkorlik bilan amalga oshirilishi kerak.

3. Internet xavfsizligi: Ma'lumki, pedofillar bolalar bilan internet orqali muloqot qilishadi. Shu sababli, aholini internet xavfsizligi haqida xabardor qilish va bolalarni internetda himoya qilish uchun ehtiyot choralarini ko'rish kerak.

4. Bolalar huquqlari bo'yicha siyosat: bolalar huquqlarini himoya qiluvchi siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirish muhimdir. Ushbu siyosatlar bolalar xavfsizligini ta'minlash choralarini o'z ichiga olishi kerak.

5. Psixologik yordam: Pedofiliyani davolash qiyin, ammo pedofiliya tendentsiyalarini qabul qilgan shaxslarga psixologik yordam ko'rsatish muhimdir. Shunday qilib, bu shaxslar jinsiy zo'rvonlik harakatlariga qarshi turish va yordam so'rash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Pedofiliya jinoyatlarining oldini olishda xalqaro hamkorlik ham muhim ahamiyatga ega. Ma'lumot almashish, ilg'or tajribalarni tarqatish va pedofillarning chegaradan chiqib ketishining oldini olish uchun mamlakatlar o'rtasida hamkorlik bo'lishi kerak.

Xulosa qilib aytish mumkinki, pedofiliya jinoyati jamiyatning jiddiy muammosi bo'lib, uning oldini olishda turli strategiyalardan foydalanish zarur. Pedofil jinoyatlarining oldini olish va bolalarni ta'lim, huquqiy tartibga solish, internet xavfsizligi, bolalar huquqlariga oid siyosatlar va psixologik qo'llab-quvvatlash kabi choralar orqali himoya qilish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi; <https://lex.uz/docs/111453>.

2. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi —Sudlar tomonidan jinoyat uchun jazo tayinlash amaliyoti to'g'risidagi I- sonli qarori; <https://lex.uz/docs/1455976>.

3. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2000-yil 15- sentyabrdagi —Voyaga yetmaganlarning jinoyatlari haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risidagi 21-sonli qarori; <https://lex.uz/ru/docs/1449720>.

4. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat protsessual kodeksi; <http://lex.uz/docs/111460>.

5. Конвенция о правах ребенка; <https://lex.uz/docs/2595909>.